

بررسی اختلالات شخصیت در دختران فراری و غیرفراری

دکتر عباسعلی اللهیاری^۱

دکتر سید کاظم رسولزاده طباطبایی^۲

لیدا کوه کلانتر^۳

تاریخ پذیرش: ۸۸/۸/۱۲

تاریخ داوری: ۸۷/۸/۲۵

تاریخ وصول: ۸۷/۷/۱۴

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی مقایسه‌ای اختلالات شخصیت در دو گروه دختران فراری و غیرفراری شهر تهران به اجرا درآمد. بدین منظور از بین جامعه آماری دختران فراری مستقر در مراکز نگهداری بهزیستی شهر تهران تعداد ۳۵ نفر دختر فراری به روش نمونه‌گیری تصادفی و تعداد ۳۵ نفر دختر غیرفراری که از نظر متغیرهای جمعیت‌شناختی (سن، تحصیلات، محل سکونت و...) با گروه اول (دختران فراری) هم‌تا شده بودند از مدارس شبانه‌روزی شهر تهران به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزار پژوهش پرسشنامه اختلالات شخصیت میلون ۳ (MCMI-III) بود که ضریب آلفای مقیاس‌های آن از دامنه ۰/۸۵ تا ۰/۹۷ بدست آمده است. برای آزمون فرضیه از آزمون t مستقل استفاده شد. نتایج نشان داد اختلال‌های شخصیت در دختران فراری بیشتر از دختران غیرفراری است همچنین اختلالات شخصیت مرزی و ضداجتماعی در دختران فراری بیشتر از دختران غیرفراری است. بنابراین با توجه به نتایج بدست آمده مبنی بر اهمیت اختلالات شخصیت و نقش آن در پدیده فرار دختران از منزل با شناسایی هر چه بهتر این اختلالات می‌توان در کنترل فرار که یک معضل بزرگ جامعه امروز ماست اقدامات پیشگیرانه به عمل آورد.

واژگان کلیدی: دختران فراری، اختلالات شخصیت، دختران غیرفراری.

۱- عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس

۲- عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس

یکی از مسائل و معضلات مهم اجتماعی، فرهنگی که هم‌اکنون جامعه ما با آن دست به گریبان است موضوع دختران فراری است (معظمی، ۱۳۸۲). معضل گریز دختران از خانه و خانواده مشکلات عدیده‌ای را برای آنها، خانواده‌ها و جامعه ایجاد کرده‌است، هر چند پسران نیز به نسبت دختران و شاید بیشتر از آنان از خانه می‌گریزند، اما فرار دختران به علت قرار گرفتن آنان در حالت و وضعیت خطرناک در خانواده در بین مسئولان و صاحب‌نظران و افکار عمومی حساسیت و واکنش شدیدی را ایجاد می‌کند (بازیاری میمندی، ۱۳۸۱).

پدیده فرار دختران از منزل که در طی سال‌های اخیر در جامعه رو به فزونی نهاده یکی از مقوله‌های آسیب‌اجتماعی است که مهار آن به مدیریت قوی اجتماعی و حضور مداخله‌جویانه در روند آسیب‌های اجتماعی نیازمند است (بازیاری میمندی، ۱۳۸۱). معانی مختلفی از واژه فرار در ادبیات تحقیق در این زمینه مطرح شده‌است (گریسبی^۱، ۱۹۹۲؛ کورتز^۲، جرویس^۳ و کورتز^۴، ۱۹۹۱؛ پوست^۵ مککوآرد^۶، ۱۹۹۶؛ ری^۷ و رولوف^۸، ۱۹۹۳؛ ۱۹۹۳؛ شن^۹، ۱۹۹۱؛ اسپرینگر^{۱۰}، ۲۰۰۱).

سازمان مرکزی بهداشت و خدمات انسانی^{۱۱} (HHS) واژه فراری را به صورت زیر تعریف می‌کند: "زمانی به یک جوان فراری گفته می‌شود که او (دختر یا پسر) از خانه بدون اجازه و اذیتش یا قیم قانونی خارج شده و از خانه یا محل اقامت قانونی خود شبانه و بدون اجازه غایب باشد (اسپرینگر، ۲۰۰۱). جمعیت فراری به خاطر عوامل فشارزای زمینه‌ساز و فقدان مهارت‌های سازگاری مثبت در خطر بالای ابتلا به مشکلات جسمانی و روانی هستند

1. Grigsby, R.K

2. Kurtz, P.D

3. Jarvis, S.V

4. Kurtz, G.L

5. Post, P.

6. Mc Coard, D

7. Ray, J.

8. Roloff, M.K

9. Shane, P.G

10. Springer, D

11 Health and Human Services

(دالتون و پکنهان^۱، ۲۰۰۲؛ دیوی و نف^۲، ۲۰۰۱؛ هورویتز و همکاران^۳، ۱۹۹۴؛ لاندو^۴ و گلونویک^۵، ۱۹۹۹؛ مینک^۶، ۲۰۰۰؛ یونگه^۷ و همکاران، ۱۹۹۸؛ گنسرل^۸ و اسپرینگر، ۲۰۰۵).

در تحقیقات انجام شده عوامل مؤثر بر فرار دختران از منزل از رویکردهای مختلف مورد توجه قرار گرفته به طوری که این تحقیقات اذعان داشته‌اند شخصیت‌های ضداجتماعی، خودشیفته، برون‌گرا، و نمایشی از جمله عوامل مؤثر بر فرار دختران هستند (مجبی، ۱۳۸۳، به نقل از گلستانی، ۱۳۸۳). همچنین شارلین و موربراک^۹ (۱۹۹۲) در پژوهش‌های خود به دو رویکرد انگیزشی و شخصیتی مؤثر در فرار اشاره می‌کنند که در رویکرد شخصیتی توجه به خصوصیات شخصیتی به عنوان توضیحی برای رفتار فرار از منزل لحاظ شده یا فرار را به عنوان یک نشانه روان رنجوری می‌بیند و یا بر ارتباط بین کنترل داخلی و خارجی فرار تکیه می‌کند. عدم وجود کنترل خارجی عبارت است از ناتوانی در تأثیرگذاری بر وقایع خارجی یا مقاومت کردن در برابر آنها. دخترانی که در این جزء تقسیم‌بندی قرار می‌گیرند، آنهایی هستند که خود را ضعیف می‌پندارند و راحت‌تر تحت تأثیر قرار می‌گیرند. عدم وجود کنترل داخلی عبارت است از وجود تکانشوری، عصبانی شدن، عدم قضاوت و احساس درماندگی.

از آنجا که شخصیت یک عامل مهم در پدیده فرار دختران از منزل محسوب می‌شود (مجبی، ۱۳۸۳، به نقل از گلستانی، ۱۳۸۳؛ شارلین و موربراک، ۱۹۹۲؛ طهبار حسین‌زاده، ۱۳۸۵) به نظر می‌رسد اختلالات شخصیت سهم عمده‌ای در این زمینه داشته باشد به طوری که تحقیقات مختلف نشان داده‌اند اختلالات شخصیت از جمله اختلال شخصیت مرزی و ضداجتماعی در نمونه‌های مشابهی همچون سربازان فراری و زنان زندانی بیشتر از

1. Dalton, M.M; & Pekenham, K.L

2. Davey, T.L; & Neff, J.A

3. Horwitz, S.V

4. Landow, R.W

5. Glenwick, D.S

6. Menke, E.M

7. Unger, J.B

8. Gongserl, C

9. Dalton, M.M; & Pekenham, K.L

نمونه‌های هم‌تا شده با آنها بوده است (دولی، ۱۹۹۰؛ هاندرلی و همکاران، ۱۹۹۹؛ ۱۹۸۶؛ به نقل از عبدالهادی، ۱۳۸۲، هادی‌نژاد ۱۳۸۵، عبدالهادی و همکاران، ۱۳۸۲؛ پالاهنگ و همکاران، ۱۳۸۰؛ ابراهیمی و همکاران، ۱۳۷۸؛ فاضل و دانش، ۲۰۰۲؛ هادی‌نژاد، ۱۳۸۵). بنابراین با توجه به مطالب مذکور هدف این پژوهش بررسی اختلالات شخصیت در دختران فراری و مقایسه آن با دختران غیرفراری است و فرض بر آن است که اختلالات شخصیت در دختران فراری متفاوت از دختران غیرفراری می‌باشد.

روش

از آنجا که پژوهش حاضر به دنبال مقایسه اختلالات شخصیت در دو گروه از دختران فراری و غیرفراری است از نوع علی-مقایسه ای است.

جامعه آماری این پژوهش دو جمعیت را در برمی‌گیرد. جامعه آماری اول که شامل کل دختران فراری که در مراکز نگهداری بهزیستی شهر تهران بسر می‌برند و شامل ۴۴۲ نفر می‌باشند و جامعه دوم شامل دختران غیرفراری که از لحاظ متغیرهای دموگرافی (سن، تحصیلات، محل زندگی و ...) با گروه دختران فراری هم‌تا می‌باشند. نمونه مورد مطالعه نیز دو گروه می‌باشد: با توجه به ماهیت پژوهش و حجم جامعه آماری از هر گروه دختران فراری و غیرفراری تعداد ۳۵ نفر تعیین گردید که این تعداد در گروه اول (دختران فراری) به شیوه تصادفی و در گروه دوم (دختران غیرفراری) بعد از هم‌تاسازی از مدارس شبانه‌روزی شهر تهران به شیوه نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند.

ابزار مورد استفاده در این پژوهش، پرسشنامه ام.اس.ام.آی-۳ می‌باشد که از ۱۷۵ سؤال و با پاسخ‌های "بلی"، "خیر" تشکیل شده است. این پرسشنامه نسخه تجدیدنظر شده ام.اس.ام.آی-۲ است که برای بار سوم توسط شریفی (۱۳۸۵) در اصفهان هنجاریابی شده است. طول مقیاس‌ها در این پرسشنامه کاهش یافته و دو مقیاس جدید (مقیاس اختلال شخصیت افسرده و مقیاس اختلال استرس پس از ضربه) به مقیاس‌های آزمون اضافه گردیده است، این مقیاس‌ها در ۴ گروه الف) الگوهای بالینی شخصیت، ب) آسیب شدید شخصیت، ج) نشانگان بالینی و د) نشانگان بالینی شدید دسته‌بندی شده است. همچنین

سیستم نمره گذاری آزمون تغییر کرده است و وزن دهی به گویه‌ها از مقیاس سه نقطه‌ای به دو نقطه‌ای تغییر کرده است. در این سیستم گویه‌هایی که در رابطه با یک ویژگی اصلی و محوری یک اختلال است وزن دو می‌گیرند و گویه‌هایی که ویژگی‌های ثانویه یک اختلال را نشان می‌دهند، وزن یا ضریب یک می‌گیرند.

در مطالعه شریفی (۱۳۸۱) همبستگی نمرات خام اولین اجرا و بازآزمایی در دامنه ۰/۸۲ (اختلال‌های هیپومانیا) تا ۰/۹۸ (اختلال شخصیت اسکیزوئید) گزارش شده است. همچنین در این مطالعه، اعتبار آزمون از طریق همسانی درونی محاسبه شده است و ضریب آلفای مقیاس‌ها از دامنه ۰/۸۵ (وابستگی به الکل) تا ۰/۹۷ (اختلال استرس پس از ضربه) بدست آمده است. به منظور محاسبه روایی تشخیصی هر یک از مقیاس‌ها از طریق مقایسه گروه‌های تشخیصی براساس DSM و نمرات بدست آمده در آزمون ام.اس.آی-۳ محاسبه گردید. بیشترین توان تشخیصی کل (۹۳٪) مربوط به مقیاس اختلال استرس پس از ضربه (R) می‌باشد و کمترین توان تشخیص کل (۸۶٪) مربوط به مقیاس افسرده‌خویی (D) است. همچنین مقیاس شخصیت ضداجتماعی (۶A) با بیشترین توان پیش‌بینی مثبت (۸۳٪) و مقیاس شخصیت اسکیزوئید (۱) با کمترین توان پیش‌بینی مثبت (۶۷٪) در پایین‌ترین حد قرار دارد.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، با توجه به نوع پژوهش و وجود دو گروه مستقل از آزمودنی‌ها (دختران فراری و غیرفراری) از آزمون t مستقل با نرم‌افزار spss برای آزمون فرضیه استفاده شد.

یافته‌ها

نمونه مورد بررسی در این پژوهش شامل ۳۵ نفر دختر فراری و ۳۵ نفر دختر غیرفراری بود که در دامنه سنی ۱۸ تا ۳۱ سال قرار داشتند و بیشتر آنها (۶۲/۹ درصد) دارای تحصیلات راهنمایی، و ۵۱/۴ درصد بیکار و ۸۸/۶ درصد آنها مجرد بوده‌اند.

برای آزمون این فرضیه نمرات میانگین و انحراف استاندارد اختلالات شخصیت در دو گروه دختران فراری و غیرفراری به طور جداگانه محاسبه و به منظور آزمون معناداری

تفاوت بین میانگین‌های دو گروه مستقل از آزمون t مستقل استفاده شده که نتایج بدست آمده در جدول شماره ۱ در پیوست ذکر شده است.

همان‌طور که در جدول شماره ۱ مشاهده می‌شود در دسته اول اختلالات شخصیت، اختلال شخصیت اسکیزوتایپی در بین دو گروه از دختران فراری و غیرفراری معنادار است ($P > 0/01$). اما در دومؤلفه دیگر (اسکیزوئید و پارانوئیدی) تفاوت معناداری بین دو گروه از دختران وجود ندارد. در دسته سوم اختلالات شخصیت، اختلال شخصیت ضداجتماعی و سواس - جبری در بین دو گروه از دختران فراری و غیرفراری معنادار است. در مورد سایر زیرمقیاس‌ها، شخصیت‌افسرده و خودآزار، اختلال‌افسرده‌خوبی، وابستگی‌به‌الکل، وابستگی به مواد و اختلال‌استرس پس از سانحه در بین دو گروه از دختران فراری و غیرفراری معنادار است.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد در دسته اول و سوم اختلالات شخصیت و زیرمقیاس‌های طبقه بندی

میلون در دختران فراری و غیرفراری و نتایج آزمون t مستقل

متغیر	شاخص	تعداد	میانگین	انحراف معیار	T	درجه آزادی	سطح معناداری
اختلال شخصیت اسکیزوئید	فراری	۳۵	۵۲.۲۲۸۶	۱۶.۶۱۶۹۴	۱/۱۳۴	۶۸	۰/۲۶۱
	غیر فراری	۳۵	۴۷.۵۱۴۳	۱۸.۱۲۷۶۱			
اختلال شخصیت اسکیزوتایپی	فراری	۳۵	۵۸.۴۸۵۷	۱۹.۴۱۴۰۲	۲/۶۷۱	۶۸	۰/۰۰۹
	غیر فراری	۳۵	۴۶.۲۵۷۱	۱۸.۸۹۱۸۶			
اختلال شخصیت پارانوئیدی	فراری	۳۵	۵۶.۰۸۵۷	۱۶.۰۰۹۸۷	۰/۹۱۷	۶۸	۰/۳۶۲
	غیر فراری	۳۵	۵۲.۷۱۴۳	۱۴.۷۰۸۰۸			
اختلال شخصیت اجتنابی	فراری	۳۵	۵۵.۳۴۲۹	۲۰.۸۹۱۸۰	۲/۰۴۶	۶۸	۰/۰۴۵
	غیر فراری	۳۵	۴۵.۰۸۵۷	۲۱.۰۵۲۲۸			
اختلال شخصیت وابسته	فراری	۳۵	۴۳.۳۴۲۹	۲۵.۷۲۷۰۱	۰/۷۴۸	۶۸	۰/۴۵۷
	غیر فراری	۳۵	۳۹.۱۱۴۳	۲۱.۳۵۱۰۹			
اختلال شخصیت وسواسی - جبری	فراری	۳۵	۴۱.۲۰۰۰	۲۱.۲۹۰۴۳	۲/۰۹۵	۶۸	/۰۴۰
	غیر فراری	۳۵	۵۲.۶۵۷۱	۲۴.۳۵۹۹۸			
اختلال شخصیت افسرده وار	فراری	۳۵	۷۵.۴۸۵۷	۱۸.۷۱۳۵۹	۲/۳۳۵	۶۸	۰/۰۲۳
	غیر فراری	۳۵	۶۲.۸۰۰۰	۲۶.۱۳۵۱۷			

۰/۱۱۹	۶۸	۱/۵۷۸	۱۷.۷۴۳۷۴	۴۴.۴۲۸۶	۳۵	فراری	اختلال شخصیت دیگر آزاری
			۱۹.۱۸۲۳۲	۳۷.۴۵۷۱	۳۵	غیر فراری	
۰/۱۸۴	۶۸	۱/۳۴۳	۱۵.۰۴۷۳۸	۵۶.۶۰۰۰	۳۵	فراری	اختلال شخصیت منفی گرا
			۲۳.۰۹۶۹۱	۵۰.۳۴۲۹	۳۵	غیر فراری	
۰/۰۴۹	۶۸	۲/۰۰۴	۱۷.۹۲۹۲۷	۵۴.۲۰۰۰	۳۵	فراری	اختلال شخصیت خود آزار
			۱۸.۹۲۴۱۳	۴۵.۳۷۱۴	۳۵	غیر فراری	
۰/۰۸۳	۶۸	۱/۷۵۹	۱۸.۱۸۰۶۱	۶۶.۶۲۸۶	۳۵	فراری	اختلال شخصیت اضطرابی
			۱۹.۵۶۷۰۴	۵۸.۶۸۵۷	۳۵	غیر فراری	
۰/۳۳۱	۶۸	۰/۹۷۹	۱۷.۰۹۰۲۲	۵۵.۵۷۱۴	۳۵	فراری	اختلال شخصیت شبه جسمانی
			۱۸.۰۴۴۶۲	۵۱.۴۵۷۱	۳۵	غیر فراری	
۰/۱۸۱	۶۸	۱/۳۵۳	۲۰.۵۱۸۴۱	۵۲.۷۷۱۴	۳۵	فراری	اختلال شخصیت مانیک
			۲۳.۸۷۷۴۹	۴۵.۵۷۱۴	۳۵	غیر فراری	
۰/۰۲۷	۶۸	۲/۲۶۶	۱۷.۰۴۷۲۴	۵۷.۲۵۷۱	۳۵	فراری	اختلال شخصیت افسرده خوئی
			۲۱.۳۲۲۱۸	۴۶.۸۰۰۰	۳۵	غیر فراری	
۰/۰۰۲	۶۸	۳/۲۲۷	۱۹.۴۱۰۳۴	۳۷.۰۵۷۱	۳۵	فراری	اختلال شخصیت وابستگی به الکل
			۱۶.۷۸۹۲۵	۲۳.۰۵۷۱	۳۵	غیر فراری	
۰/۰۰۰	۶۸	۵/۷۹۷	۲۳.۱۳۳۰۵	۴۸.۷۴۲۹	۳۵	فراری	اختلال شخصیت وابستگی به مواد
			۱۵.۳۹۳۶۰	۲۱.۵۱۴۳	۳۵	غیر فراری	
۰/۰۹۱	۶۸	۳/۷۷۶	۲۲.۹۲۲۸۹	۶۳.۲۰۰۰	۳۵	فراری	اختلال شخصیت PTSD
			۲۵.۶۸۵۹۸	۴۱.۲۲۸۶	۳۵	غیر فراری	
۰/۰۹۱	۶۸	۱/۷۱۷	۱۹.۸۹۴۵۵	۶۶.۹۷۱۴	۳۵	فراری	اختلال شخصیت تفکر
			۱۹.۶۵۰۰۹	۵۸.۸۵۷۱	۳۵	غیر فراری	
۰/۱۱۰	۶۸	۱/۶۱۸	۲۲.۱۲۸۴۶	۶۰.۹۱۴۳	۳۵	فراری	اختلال شخصیت افسردگی اساسی
			۲۰.۳۹۴۳۱	۵۲.۶۸۵۷	۳۵	غیر فراری	
۰/۱۳۹	۶۸	۱/۴۹۵	۲۲.۳۱۱۹۶	۵۲.۰۰۰۰	۳۵	فراری	اختلال شخصیت هذیانی

جدول شماره ۲. نتایج آزمون t گروه های مستقل در مورد تفاوت میانگین دسته دوم اختلالات شخصیت در

دختران فراری و غیرفراری

متغیر	شاخص	تعداد	میانگین	انحراف معیار	T	درجه آزادی	سطح معناداری
اختلال شخصیت (نمایشی)	فراری	۳۵	۵۴/۷۷	۲۵/۵۵	۰/۲۴۷	۶۸	۰/۸۰۵
	غیرفراری	۳۵	۵۳/۲۸	۲۴/۷۰			
اختلال شخصیت (خود شیفته)	فراری	۳۵	۴۱/۰۲	۲۱/۴۰	۱/۶۶۰	۶۸	۰/۸۰۱
	غیرفراری	۳۵	۴۹/۸۰	۲۲/۷۷			
اختلال شخصیت (ضد اجتماعی)	فراری	۳۵	۵۱/۷۱	۱۵/۰۶	۴/۹۷۵	۶۸	۰/۰۰۰
	غیرفراری	۳۵	۳۲/۳۷	۱۷/۴۹			
اختلال شخصیت (مرزی)	فراری	۳۵	۶۰/۴۲	۱۶/۱۷	۲/۶۴۴	۶۸	۰/۰۱۰
	غیرفراری	۳۵	۴۹/۲۵	۱۸/۱۷			

همانطور که در جدول (۲) مشاهده می شود میانگین اختلالات شخصیت مرزی و ضداجتماعی در دختران فراری متفاوت از دختران غیرفراری بوده و همچنین t بدست آمده در گروه دختران فراری در دو مؤلفه اختلال شخصیت مرزی و ضداجتماعی معنادار است ($P > ۰/۰۵$). بنابراین فرضیه تحقیق در دو مؤلفه اختلالات شخصیت (مرزی و ضداجتماعی) مورد تأیید قرار می گیرد ولی در دو مؤلفه دیگر (اختلال شخصیت خودشیفته و نمایشی) بین دختران فراری و غیرفراری تفاوت معناداری وجود ندارد.

بحث و نتیجه گیری

نتایج تحلیل فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه اختلالات شخصیت در دختران فراری متفاوت از دختران غیرفراری است، نشان داد که اختلال های شخصیت در دختران فراری بیشتر از دختران غیرفراری است که این تفاوت در اختلال های شخصیت اسکیزوتیپی، اجتنابی، وسواس- جبری، افسرده و خودآزار، افسرده خویی، وابستگی به الکل، وابستگی به مواد و اختلال استرس پس از سانحه معنادار است. همچنین نتایج حاکی از آن بود که اختلالات شخصیت مرزی و ضداجتماعی در دختران فراری بیشتر از دختران غیرفراری است. به طوری که برنان (۱۹۸۰) در پژوهش خود آنها را افرادی سرکش، منع شده، عصبانی، نافرمان و

منزوی از طبقه متوسط نامید که اغلب دوستان بزهکار داشته و والدینشان آنها را ترک کرده بودند و مورد کودک آزاری قرار گرفته بودند.

این یافته نیز با برخی از تحقیقات قبلی در این زمینه هماهنگ می باشد. برای مثال، عوامل مؤثر بر فرار دختران از خانه از رویکردهای مختلف مورد توجه قرار گرفته است و برای آن نیز تقسیم بندی های مختلفی ارائه شده است. همچنین برخی مطالعات تغییر این عوامل را در طی زمان در یک جامعه بررسی نموده اند، برای مثال محبی (۱۳۸۱)، از جمله عوامل مؤثر بر فرار دختران را اختلالات شخصیت ضد اجتماعی، خود شیفته، برون گرایی و نمایشی بیان می کند. از سویی دیگر تحقیقات نشان داده که اختلالات شخصیت در افراد زندانی بیشتر از افراد غیر زندانی است (دولی، ۱۹۹۰؛ هادی نژاد، ۱۳۸۰؛ هاندرلی و همکاران، ۱۹۹۹، ۱۹۸۶؛ عبدالهادی و همکاران، ۱۳۸۲؛ پالانگ و همکاران، ۱۳۸۰) که از آن جمله می توان به پژوهش عبدالهادی و همکاران (۱۳۸۲) تحت عنوان اختلالات شخصیت در زنان زندانی اشاره کرد بدین صورت که نتایج این پژوهش حاکی از آن بود که از ۲۰۰ نفر افراد زندانی ۶۰ درصد، دارای اختلالات شخصیت می باشند. همچنین (دولی، ۱۹۹۰، به نقل از عبدالهادی، ۱۳۸۲) در تحقیقات خود اظهار داشت که زنان زندانی افراد نرمالی نیستند و بیش از ۹۰ درصد آنها دارای اختلالات شخصیت می باشند. همچنین ابراهیمی و همکاران (۱۳۷۸) نیز در پژوهش خود بر روی سربازان فراری نشان دادند که فراوانی اختلالات شخصیت در سربازان فراری نسبت به سربازان مراجعه کننده به درمانگاه بیمارستان و نسبت به جامعه بیشتر است. این تحقیقات در راستای پژوهش حاضر قرار می گیرند. با این تفاوت که آنها نمونه های مشابهی همچون زنان و مردان مجرم و سربازان فراری را مدنظر قرار دادند در حالی که گروه نمونه مورد بررسی در پژوهش حاضر را دختران فراری تشکیل می دهند. اما در زمینه نقش اختلالات شخصیت بر فرار دختران از منزل به جز یک مورد تحقیقات دیگری یافت نشد که این امر بر اهمیت پژوهش حاضر می افزاید. همچنین در تحقیقی که توسط هادی نژاد (۱۳۸۵) با عنوان بررسی تحول یافتگی من و اختلالات شخصیت در دو گروه زندانی و غیر زندانی انجام گرفته، نشان داد که گروه زندانی در تمام مقیاس های اختلال ها به جز مقیاس شخصیت و سواسی با گروه غیر زندانی

تفاوت معنادار داشت و سطح بالاتری از اختلال‌های شخصیت را نشان داد و گروه زندانی در دو مقیاس مرزی و اسکیزوئید بالاترین نمره‌ها را به خود اختصاص دادند. بالا بودن نمره‌های دختران فراری در دسته دوم اختلالات شخصیت (مرزی و ضداجتماعی) با یافته‌های فازل و دانش (۲۰۰۲) که با تحلیل ۶۲ مطالعه زمینه‌یابی از زندان‌های ۱۲ کشور جهان، به این نتیجه رسید که ۴۷٪ از زندانیان دارای اختلال شخصیت ضداجتماعی و ۲۵٪ آنان دارای اختلال شخصیت مرزی هستند، نیز همسو می‌باشد.

نتایج به دست آمده از این پژوهش را می‌توان با استناد به الگوی ۵ عاملی شخصیت و ارتباط آن با اختلالات شخصیت مورد تبیین قرارداد. بدین صورت که این الگو، شخصیت را در ۵ بعد گسترده متمایز می‌کند و یک مدل ابعادی (توصیفی) از سازه‌های (صفات) شخصیتی بهنجار فراهم می‌کند (کاستا و ویدیرگر، ۱۹۹۹، به نقل از سالزمن و پیچ، ۲۰۰۴). مطالعات زیادی به بررسی ساختار ویژه‌ای از ۵ بعد شخصیتی مرتبط با هر یک از اختلالات شخصیت پرداخته‌اند. به طوری که (سالزمن و پیچ، ۲۰۰۴) در یک بازنگری فراتحلیل رابطه ابعاد الگوی ۵ عاملی و اختلالات شخصیت را بررسی کرده‌اند به این نتیجه دست یافتند که ابعاد الگوی ۵ عاملی و اختلالات شخصیت رابطه دارند. روابطی که ما را قادر می‌سازند بتوانیم اختلالات شخصیت را براساس مدل ۵ عاملی پیش‌بینی کنیم. از سویی دیگر تحقیقات دیگری نشان دادند که برخی ویژگی‌های شخصیتی در فرار دختران از منزل دخالت دارند که این نتایج در تحقیق طهبار حسین‌زاده (۱۳۸۵) تحت عنوان مقایسه خصوصیات شخصیتی، سبک‌های مقابله و آزاردیدگی در دختران فراری و عادی شهر تهران مشهود است. به طوری که وی نشان داد دختران فراری در متغیرهای نوروزگرایی، برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، همسان‌سازی، سبک مقابله هیجان‌مدار و تمامی مؤلفه‌های آزاردیدگی (بی‌توجهی، آزار عاطفی، جسمی و جنسی) تفاوت معناداری وجود داشته و این دختران در متغیرهای نوروزگرایی، سبک مقابله هیجان‌مدار منفی و مؤلفه‌های آزاردیدگی نمرات بیشتری نسبت به دختران غیرفراری کسب نمودند و در متغیرهای برون‌گرایی، تجربه‌پذیری و همسان‌سازی نمرات کمتری کسب کردند. بنابراین با توجه به تحقیقات مذکور و نتایج به دست آمده شاید بتوان فرضیه

حاضر را این گونه تبیین کرد که اختلالات شخصیت نیز می‌تواند جزء عوامل مؤثر بر فرار قرار گیرد. به عبارتی دیگر، از آنجا که ویژگی‌های شخصیتی می‌تواند پیش‌بینی کننده اختلالات شخصیت باشد و با توجه به در نظر گرفتن اینکه برخی از این ویژگی‌های شخصیتی می‌تواند زمینه فرار از منزل را برای دختران فراهم کند شاید بتوان این گونه نتیجه گرفت که اختلالات شخصیت نیز از جمله عوامل مؤثر بر فرار دختران از منزل باشد. همچنین فرضیه حاضر را می‌توان با توجه به تحقیق اردلان (۱۳۸۲) نیز مورد تبیین قرار داد، به طوری که وی اظهار داشت دختران فراری دارای ضعف پایگاه اجتماعی بوده و از حمایت کمی برخوردارند. لذا شاید این ضعف پایگاه اجتماعی را بتوان به وجود اختلالات شخصیت ضد اجتماعی و مرزی نسبت داد. به طوری که افراد دارای اختلالات شخصیت از هنجارهای اجتماعی و رفتار قانونی پیروی نمی‌کنند. همچنین این افراد برای آرزوها، حقوق یا عواطف دیگران احترامی قایل نیستند. آنها اغلب برای کسب منفعت شخصی یا لذت دست به فریبکاری یا تقلب می‌زنند، ممکن است به طور مکرر دروغ بگویند، برای خود نام مستعار برگزینند، کلاهبرداری کرده و یا تمارض کنند. ممکن است قمار کنند، بدون ملاحظه پول خرج کنند، زیاد غذا بخورند، سوء مصرف مواد و رابطه جنسی نابهنجار داشته باشد. همچنین ممکن است تصمیم‌هایی به صورت آنی و بدون برنامه‌ریزی و بدون توجه به پیامدهای آن برای خود و دیگران بگیرند و این امر ممکن است به تغییر ناگهانی شغل، محل اقامت یا روابط بینجامد. از سویی دیگر تحقیقات گذشته حاکی از آن بود که عوامل خانوادگی نقش بسزایی در تقویت پایگاه اجتماعی افراد فراهم می‌کند (طهرانی‌زاده، ۱۳۸۴)، به طوری که خانواده به مثابه یک نهاد اجتماعی و یک پدیده تام بزرگترین ابزار برای تحقق هم‌نگرشی با ارزش‌های اجتماعی محسوب می‌شود و در این راستا موظف است دائماً وجدان اخلاقی و عاطفی را به عناصر خویش القا کند و وقتی محیط خانواده نتواند امکانات خود را به طور مطلوب در بین اعضای خویش توزیع نماید. بی‌گمان آسیب‌پذیری اعضا افزایش یافته و منجر به ضعف پایگاه اجتماعی در آنها می‌شود. با توجه به نتایج به دست آمده از این پژوهش، شاید بتوان اختلالات شخصیت را نیز به عنوان یکی دیگر از عوامل مؤثر در ضعف پایگاه اجتماعی دانست، به طوری که فرد دارای

اختلالات شخصیت فاقدسازگاری و حمایت‌های اجتماعی بوده و از ضعف پایگاه اجتماعی برخوردار است که این امر منجر به حالات روانی، بی‌قدرتی، بی‌هنجاری، انزوای اجتماعی و افسردگی در آنها شده و زمینه فرار دختران از منزل را فراهم می‌کند (به نقل از اردلان، ۱۳۸۲).

منابع

- ابراهیمی و همکاران (۱۳۷۸). بررسی فراوانی اختلالات شخصیت در سربازان فراری ارجاع شده به بیمارستان ۵۰۶. مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی ایران، سال ششم، شماره ۱.
- اردلان، علی. (۱۳۸۲). بررسی عوامل مؤثر در فرار زنان همسر دار و دختران از منزل، گزارش طرح تحقیقاتی. دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی معاونت پژوهش.
- بازیاری میمندی، مهتاب. (۱۳۸۱). بررسی مقایسه ویژگی‌های شخصیتی، عوامل تنیدگی ز، شیوه‌های مقابله و شرایط اقتصادی و اجتماعی دختران فراری و غیر فراری. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت مدرس.
- پالاهنگ و همکاران (۱۳۸۰). بررسی فراوانی اختلال‌های شخصیت در مجرمین مرد زندانی در شهرکرد. فصلنامه اندیشه و رفتار، ۸(۳).
- حمیدی، فریده. (۱۳۸۲). بررسی ساخت خانواده، سبک دلبستگی در دختران فراری و اثر بخشی خانواده درمانی و درمانگری حمایتی در تغییر آنها. رساله دکتری. دانشگاه تربیت مدرس.
- شریفی، علی اکبر. (۱۳۷۶). راهنمای ام.سی.ام.آی (میلون ۳). چاپ اول. تهران: مرکز نشر روان سنجی.
- طهباز حسین زاده، سحر. (۱۳۸۵). مقایسه خصوصیات شخصیتی، سبک‌های مقابله و آزار دیدگی در دختران فراری و عادی شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران.
- طهرانی زاده، مریم. (۱۳۸۴). بررسی نارساکنش وری نگرش دختران فراری و غیر فراری. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت مدرس.

عبدالهادی، بشری اولاد. (۱۳۸۲). بررسی فراوانی اختلالات شخصیتی در زنان شهر تهران و کرج. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم روانپزشکی تهران.

گلستانی، میترا. (۱۳۸۳). بررسی عوامل خانوادگی مؤثر بر فرار دختران از خانه در شهر کرمانشاه. گزارش طرح تحقیقاتی سازمان بهزیستی استان کرمانشاه. معاونت امور اجتماعی دفتر آسیب دیدگان.

معظمی گودرزی، بهمن. (۱۳۸۰). بررسی تأثیر آموزش تنش زدایی و مهارتهای مقابله ای (حل مسئله) بر میزان تنیدگی و شیوه های مواجهه دختران فراری. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت مدرس

هادی نژاد، حسن. (۱۳۸۶). بررسی مقایسه تحول یافتگی من و اختلالهای شخصیت در دو گروه زندانی و غیرزندانی. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران.

- Dalton, M.M; & Peckenham, K.L. (2002). Adjustment of homeless adolescents to a crisis shelter: Application of a stress and coping model. *Journal- of youth and Adolescence* , 31, 79-89.
- Fazel, S; & Danesh, J.(2002). Serious mental disorder in 23000 prisoner: A system review of 62 surveys. Oxford: Lancet.
- Gongserl, C. springer,D,(2005).Stress and coping strategies in Runaway youth: An Application of concept Mapping. *Brief Treatment and crisis intervention/5* : 1: 57-74.
- Grigsby, R.K. (1992). Mental health consultation at a youth shelter: An ethnographic approach. *Child and Youth Care Forum*, 21 (4). 247- 261.
- Horwitz, S. V; Boardman, S.k; & Redlener, I.(1994). Constructive conflict management and coping in homeless children and adolescents. *Journal of social issues*, 50, 85-98.
- Landow,R.W; & Glenwick, D.S. (1999). Stress and coping in homeless children.*Journal of social Distress and the homeless*, 8 ; 79-93.
- Menke, E.M. (2000). Comparison of the stressors and coping behavior of homeless, previously homeless, and never homeless poor children. *Issues in Mental Health Nursing*, 21, 691-710
- Post, P;& McCoard, (1994). Needs and self-concept of runaway adolescence. *The School Counselor*, 41(3), 212-219
- Ray, J.& Roloff, M, K. (1993). Church suppers, pony tails and mentors. Developing a program for street kids. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 10(6),497-508
- Saulsman,M; Page, Andrew. (2004). The five factor model and Personality Disorder Empirical Literature: A Meta Analytic Review. *Clinical psychology review* 23, 1055-1085.

- Sharlin, S.A; Mor- barak.M. (1992). " Runaway Girls in Distress Motivation, Back ground, and Personality." Adolescence. 27(106). 387-405.
- Springer, D. (2001). Runaway adolescents: today Huckleberry finn crisis. Bief treatmntand crisis invention; 1:2; 131-151.
- Unger, J.B; kipke, M.D; simon , T. R; Johnson, C.J; Montgomery, S.B; & Iverson , E. (1998). Stress, coping, and social support among homeless youth. Journal of Adolescent Research, 13, 134-157